

style STRATEGIC TRANSITIONS
FOR YOUTH LABOUR
IN EUROPE

Aktívne politiky trhu práce zamerané na mladých: hodnotenie účinnosti a medzinárodné porovnanie

Lucia Kováčová

Inštitút pre dobre spravovanú spoločnosť

24. november 2016

Štruktúra prezentácie

- Kontext a cieľ projektovej úlohy
- Zhodnotenie účinnosti APTP pre mladých na Slovensku
- APTP v zahraničí: silné stránky & inovatívne prvky
- Diskusia

Výber APTP pre mladých

Záruky pre mladých:

- Absolventská prax (2004)
- Informačné a poradenské služby pri voľbe povolania pre žiakov a žiačky ZŠ a SŠ (2008, resp. 2013 ako súčasť ZpM)

Iné:

- Aktivačné práce pre obec (2004)
- Duálne vzdelávanie (2015)
- Príspevok na dochádzku za prácou (2004)
- Pilotný projekt kariérneho poradenstva pre rómsku mládež v Skalici (CVEK) (2013-2014)

Kritériá výberu APTP pre mladých

- Cieľová skupina: mladí do 29 rokov resp. vyšší podiel mladých v cieľovej skupine politiky
- Dĺžka implementácie

Použité zdroje informácií

- Oficiálne štatistiky UPSVaR a výročné vyhodnotenia implementácie vyhodnotenia APTP
- Rigorózne hodnotenia APTP (napr. SAV, SGI)
- Iné sekundárne zdroje (napr. IVPR, IFP, EK)
- Osobné rozhovory s odborníkmi/kmi na zamestnanosť mladých

Bariéry pri hodnotení účinnosti APTP

- Nedostatok rigorózných hodnotení politík
- Sťažný prístup k zhodnoteniu implementačnej praxe zo strany ÚP
- Krátka doba implementácie niektorých politík zameraných pre mladých (napr. duálne vzdelávanie, príspevkov na podporu vytvorenia pracovného miesta v prvom pravidelne platenom zamestnaní)

Príspevok na vykonávanie absolventskej praxe (2004)

- Cieľová skupina 16-26 r.
- **Hodnotenie politiky EÚ SAV** (Štefánik, Lubyová, Dováľová & Karasová, 2014) a **výročné hodnotenia UPSVAR**
- Štatisticky pozitívny vplyv na zamestnanosť mladých - 60 % účastníkov AP získalo zamestnanie po jej ukončení (UPSVAR, 2016)
- Pozitívny dopad najmä na vyššie vzdelaných (s maturitou a VŠ)
- Preferovanie absolventov ekonomických smerov a gymnázií zo strany zamestnávateľov, avšak s nižšou pravdepodobnosťou získania trvalého zamestnania v prípade tejto skupiny
- Väčší záujem o AP bol zo strany verejných a štátnych inštitúcií

Príspevok na vykonávanie absolventskej praxe (2004)

Silné stránky:

- Umožnenie okamžitého kontaktu so zamestnávateľom
- Získanie zručností na pracovnom mieste v odbore svojej kvalifikácie (zmena v 2013)
- Nízka administratívna náročnosť zo strany ÚP

Slabé stránky:

- Riziko nahradzovania stálych zamestnancov
- Nemožnosť predĺženia abs. praxe nad 6 mesiacov
- Slabá komplexnosť služieb s cieľom zvýšiť motiváciu absolventov sa zapojiť do AP
- Mladí zapojení do AP sú stále evidovaní ako nezamestnaní
- Otázna je motivácia mladých registrovať sa na ÚP

Príspevok na dochádzku za prácou (2004)

- Podpora pracovnej mobility má potenciál najmä u mladých
- V 2014 až 45 % poberateľov príspevku malo menej ako 29 r.
- **Hodnotenie politiky medzi 2009 – 2013 EÚ SAV** (Lubyová, Štefánik et al., 2015)
- Pozitívny dopad na dĺžku dochádzania (8,7 min.) aj výšku mzdy (80,81 EUR) poberateľov v porovnaní s kontrolnou skupinou
- Pozitívny dopad špecificky pri mladých do 30 rokov s univerzitným vzdelaním
- Vyššia účinnosť v okolí Banskej Bystrice a Nitry

Príspevok na dochádzku za prácou (2004)

- Pozitívny dopad na výšku mzdy je pravdepodobne spôsobený možnosťou vyberať si z väčšieho množstva pracovných ponúk

- Opatrenie na podporu pravidelného dochádzania do práce má vyšší potenciál v prípade krajín s vyššou hustotou obyvateľstva, hustou sieťou infraštruktúry a v oblasti okolo väčších sídel (Lubyová, Štefánik et al., 2015)

Informačné a poradenské služby pri voľbe povolania

- Od roku 2013 súčasťou Záruky pre mladých
- Cieľová skupina: žiaci/študenti končiacich ročníkov ZŠ a SŠ
- ÚP v spolupráci s výchovnými poradkyňami/cami škôl a CPPPaP
- Žiadna rigorózna evaluácia politiky, zhodnotenie len na úrovni výstupov

Informačné a poradenské služby pri voľbe povolania

Silné stránky:

- Od r. 2013 posilnenie poradenských služieb nad rámec bežných školských osnov
- Rôznosť v poskytovaní služieb – vrátane niektorých prvkov „career management skills“ a posilňovania jemných zručností

Informačné a poradenské služby pri voľbe povolania

Slabé stránky:

- Len krátkodobé poskytovanie služieb (posledné ročníky ZŠ a SŠ)
- Nedostačné sprostredkovanie osobných skúseností s jednotlivými povolaniami a pracoviskami
- Slabý dôraz na asistenciu pri identifikovaní ambícií a silných stránok detí/mládeže
- Slabý dôraz na prácu s rodičmi
- Nedostatočné zapojenie zamestnávateľov
- Fragmentácia poskytovania poradenských služieb
- Slabý dôraz na znevýhodnené skupiny (SZP, etnické skupiny, zdravotne znevýhodnení)

Dôvody:

- Poddimezovanosť ÚP na poskytovanie individuálnych služieb
- Slabá podpora vzdelávania kariérnych poradcov ÚP

Reforma zákona o odbornom vzdelávaní a znovuzavedenie duálneho vzdelávania (2015)

- Cieľová skupina: 15-19 r.
- 89 zapojených zamestnávateľov, 422 študentov
- Žiadne rigorózne zhodnotenie, len prvý rok implementácie

Reforma zákona o odbornom vzdelávaní a znovuzavedenie duálneho vzdelávania (2015)

Silné stránky:

- Umožnenie získania zručností priamo na pracovisku
- Asistencia poskytovaná zamestnávateľom pri zapojení sa do programu DV (21 regionálnych poradcov)
- Relatívne vysoký záujem zamestnávateľov
- Finančná odmena pre študentov/tky ako motivaný faktor

Reforma zákona o odbornom vzdelávaní a znovu-zavedenie duálneho vzdelávania (2015)

Slabé stránky:

- Nedostatočná finančná motivácia pre zapojenie sa stredných škôl
- Otázna je výška motivácie pre zamestnávateľov na zapojenie sa do DV (daňová úľava)
- Nedostatočná spolupráca škôl aj zamestnávateľov pri tvorbe školských osnov
- Nedostatok skúseností slov. zamestnávateľov vytvárať programy DV
- Slabé prepojenie na systém poradenských služieb
- Nesúlady medzi SŠ a regionálnym trhom práce

Aktivačné práce pre obec (2004)

- Najrozšírenejší nástroj zamestnanosti - v roku 2015 približne 20% účastníkov tvorili mladí do 29 r.
- **Hodnotenie aktivačných prác** (SGI, 2013; Štefánik et al.,2014, UPSVAR)
- Všeobecne veľmi nízky dopad na zamestnateľnosť na otvorenom trhu práce
- 9.6 % účastníkov AP si nájde prácu do 6 mesiacov po ukončení, 2.6 % medzi 6. a 12. mesiacom (údaje za r. 2014)
- Skôr sociálna než zamestnanecká politika
- Vysoký podiel nízko-kvalifikovaných dlhodobo nezamestnaných mladých z rómskych komunít

Aktivačné práce pre obec (2004)

Slabé stránky:

- Slabý dôraz na rozvoj zručností
- Malý rozsah vykonávaných prác (najmä upratovanie a údržba verejných priestorov)
- AP nie ako regulérne zamestnanie
- Slabá podpora prechodu aktiv. pracovníkov do stabilných pozícií
- Otázny je dostatok prostriedkov na koordinátorov a pracovné nástroje
- Nedostatok motivačných mechanizmov
- Obmedzená mobilita akt. pracovníkov medzi obcami

Pilotný projekt kariérneho poradenstva pre rómsku mládež v Skalici (CVEK) (2013-2014)

- Cieľová skupina: žiaci a žiačky končiacich ročníkov na ZŠ v Skalici
- Poskytovanie individualizovaných služieb adresujúcich špecifické bariéry soc. vylúčenej rómskej mládeže (etnické predsudky, všeobecne slabý prístup k informáciám)
- Účast' rôznych lokálnych a regionálnych aktérov (mesto, VÚC, ZŠ, SŠ, rodičia, žiaci/čky)

Pilotný projekt kariérneho poradenstva pre rómsku mládež v Skalici (CVEK) (2013-2014)

Inovatívne prvky:

- Poskytovanie poradenských služieb priamo v komunite
- Individuálne stretnutia s rodičmi a deťmi
- Informácie o štipendiách/finančnej pomoci
- Adresovanie špecifických bariér: obavy o bezpečnosť pri dochádzaní, etnické predsudky
- Poskytovanie informácií prostredníctvom študentov SŠ
- Zabezpečenie komunikácie medzi relevantnými miestnymi aktérmi (ZŠ, SŠ, rodičia, mesto, VÚC)
- Dôraz na prekonávanie etnických predsudkov aj u zamestnancov ZŠ a SŠ

Finančné prostriedky vynaložené na APTP (2012-2015)

	V EUR			
	2012	2013	2014	2015
Príspevok na absolventskú prax	15,919,573	8,790,098	4,426,804	4,480,174
Informačné a poradenské služby	N/A	N/A	N/A	N/A
Príspevok na dochádzku za prácou	4,918,368	3,917,564	1,548,209	1,141,046
Duálne vzdelávanie	-	-	-	12,000,000
Príspevok na aktivačné práce pre obec	2,720,588	2,185,422	4,213,568	5,209,131,70
CVEK projekt	-	85, 000 (vrátane štúdie)		-

Počet účastníkov/účastníčok APTP (2012-2015)

	2012	2013	2014	2015
Príspevok na absolventskú prax	16,442	9,858	9,482	7,398
Informačné a poradenské služby	8, 937 ZŠ 1,723 SŠ	21 670 ZŠ 35 036 SŠ	20, 400 ZŠ 24 276 SŠ	23 450 ZŠ 28 985 SŠ
Príspevok na dochádzku za prácou	16,136	12,776	7,300	5, 824
Duálne vzdelávanie	-	-	-	422
Príspevok na aktivačné práce pre obec	18, 844	17, 386	26,200	24,156
CVEK projekt	-	12 (+ 20 rodičov a ďalší žiaci nižších ročníkov)		-

Zdroj: UPSVAR

Celkové zhodnotenie APTP na Slovensku

- Tzv. **creaming effect** - účinné politiky (absolventská prax, príspevok na dochádzanie za prácou) pomáhajú tým viac schopným v rámci skupiny mladých nezamestnaných
- **Neprepojenosť a fragmentovanosť politík**
- **Problém zachytenia NEETs** – od pokrytia ÚP až po adresné politiky
- **Nedostatok rigorózných evaluácií**, ktoré by sa týkali nie len účinnosti a efektivity, ale aj dizajnu politík a kvality ich implementácie
- Chýba komplexné **zhodnotenie súčinnosti a interakcie politík** zameraných na segment mladých

Absolventská prax v zahraničí

	Silné stránky & inovatívne prvky
Belgicko	Zapojenie už pred ukončením školy s cieľom zoznámiť študentov so svetom práce
Dánsko	Silný komponent vzdelávania
Holandsko	Nízke náklady pre zamestnávateľa
Francúzsko	Možnosť predĺženia až do dvoch rokov
Španielsko	Možnosť predĺženia do 9 mesiacov, finančný príspevok pre firmu, ktorá najme absolventa aj po skončení praxe
Veľká Británia	Úzka spolupráca medzi vzdelávacími inštitúciami a súkr. firmami

Duálne vzdelávanie v zahraničí

	Silné stránky & inovatívne prvky
Belgicko	Bonus za produktivitu, prepojenie na poradenstvo, dôraz na soc. zručnosti a prof.správanie na pracovisku, podpora podnikania
Dánsko	Vytvorenie kampusov pre zlepšenie študijného prostredia, príprava na zapojenie sa do VET pre výsledkovo slabších študentov
Holandsko	Viacnásobná finančná motivácia zamestnávateľov (daňová aj odvodová úľava), „school-based“ aj „work-based“ duálne vzdelávanie
Španielsko	Viacstupňové duálne vzdelávanie, flexibilné vzdelávacie cesty
Veľká Británia	Pro-aktívna podpora zapojenia sa znevýhodnených skupín, podpora jazykových schopností najmä u detí z migrant. prostredia

Kariérne poradenstvo v zahraničí

	Silné stránky & inovatívne prvky
Belgicko	Dôraz na soc. zručnosti a prof.správanie na pracovisku, podpora podnikania, pro-aktívny prístup k znevýhodneným skupinám, služby rekrutácie absolventov poskytované firmám zadarmo, spolupráca s rodičmi
Dánsko	Mentorský systém pri prechode na trh práce/VET najmä pre rizikové skupiny
Holandsko	Kariérna orientácia od skorého veku dieťaťa
Francúzsko	Špeciálny dôraz na rizikové skupiny, dôraz na podporu soc. zručností, skupinová podpora
Španielsko	Podpora sociálnych zručností a zručností potrebných na začatie podnikania

Dobrý príklad praxe zo zahraničia: „Bridges to Education“ (Dánsko, od 2013)

- Cieľová skupina: marginalizovaná nezamestnaná mládež (18-29 r.); 15r. žiaci nepripravení na SŠ
- Asistencia pri tranzícii na SŠ - prevencia voči skorému opusteniu vzdel. systému
- Úzka spolupráca medzi úradmi práce a odbornými SŠ
- Komplexný prístup zahŕňajúci **mentoring, poradenstvo, vzdelávaciu prípravu na VET, „apprenticeship“ na SŠ**

Dobrý príklad praxe zo zahraničia: „Bridges to Education“ (Dánsko, 2013)

1) Úrady práce zhodnotia pripravenosť na SŠ a zmapujú bariéry

2) Školenie v praktických, kognitívnych a sociálnych zručnostiach +
krátky „apprenticeship“

3) Voľba školy a študijného odboru, pridelenie mentora,
vytvorenie individualizovaných podmienok

4) Tzv. zakotvenie – nastúpenie na SŠ

Celkové zhodnotenie silných stránok APTP v zahraničí

- Vzájomné prepojenie jednotlivých opatrení – napríklad absolventská prax a programy stáží s kariérom poradenstvom
- Individualizovaný prístup v kariérom poradenstve/orientácii
- Špecifický dôraz na znevýhodnenú mládež
- Programy na prevenciu skorého opustenia vzdelávacieho systému
- Podpora podnikania mladých
- Zapojenie širšieho spektra aktérov do riešenia zamestnanosti mladých

Odporúčania

- Viac praktických skúseností vo vzdelávacom systéme vrátane rozšírenia na netechnické odbory
- Viac politík prispôsobených na asistenciu znevýhodneným skupinám
- Posilniť mechanizmy spolupráce medzi vzdelávacím a súkromným sektorom na všetkých úrovniach ZŠ, SŠ, VŠ
- Pravidelné hodnotenie politík a sprístupňovanie informácií vrátane komunikácie pracovníkov/čok ÚP s expertmi/kami

Diskusia

- Ktoré návrhy zlepšení zamestnaneckých politik pre mladých považujete momentálne za najprioritnejšie odkomunikovať v policy briefe?
- Aké zamestnanecké politiky by ste navrhli pre zlepšenie šancí na trhu práce pre mládež z vylúčených rómskych komunít?

Databáza APTP pre mladých na Slovensku a vybraných krajinách EÚ:

Hadjivassiliou, K.P., Rickard, C., Manzoni, Ch. & Swift, S. (2016).
Database of effective youth employment measures in selected Member States.

Available at: http://www.style-research.eu/wordpress/wp-content/uploads/2016/10/D_4_4_b_Database_FINAL.pdf

Zoznam použitej/d'alsej relevantnej literatúry:

- Cedefop/ReferNet (2013). Early Leaving from Vocational Education and Training in Slovakia
- Euroguidance, SAAIC, (2014). Kariérne poradenstvo v Slovenskej republike, Bratislava: Slovak Academic Association for International Cooperation
- Inštitút finančnej politiky (2011). Hodnotenie efektívnosti a účinnosti výdavkov na aktívne politiky trhu práce na Slovensku. Bratislava: Ministry of Finance of the Slovak Republic
- Kureková, L.M., Salner, A. & Farenzenová, M. (2013). Implementation of Activation Works in Slovakia. Evaluation and recommendations for policy change. Final report. Bratislava: Slovak Governance Institute
- Lajčáková, J. (2015). Rovné šance I.: Podpora stredoškolského vzdelávania rómskej mládeže prostredníctvom dočasných vyrovnávacích opatrení. Bratislava: CVEK
- Lubyová, M., Štefánik, M. et al., (2015). Trh práce na Slovensku 2016+, Bratislava: Institute of Economic Research, Slovak Academy of Sciences
- Štefánik, M., Lubyová, M., Dovál'ová, G. & Karasová, K., (2014). Analýza účinkov nástrojov aktívnej politiky trhu práce, Bratislava: Centrum vzdelávania Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny SR
- Veselková, M., (2015). Barriers to and Triggers of Policy Innovation and Knowledge Transfer in Slovakia, STYLE Working Papers, WP4.1/SK. CROME, University of Brighton, Brighton
- ÚPSVaR. Vyhodnotenia uplatňovania aktívnych opatrení na trhu práce za roky 2010 až 2016

Ďakujem za pozornosť

kovacova@governance.sk